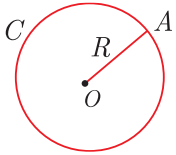

مفاهیم اولیه و زاویه‌ها در دایره

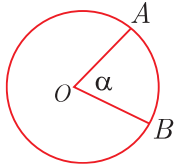
تعریف دایره:

دایره مکان هندسی نقاطی از صفحه است که از یک نقطه ثابت به فاصله ثابتی قرار داشته باشند.

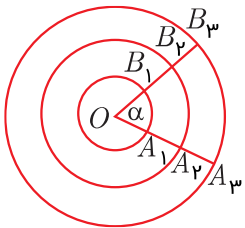
اندازه کمان

طبق قرارداد، اندازه کمان در دایره، برابر با اندازه روبروی آن کمان است.

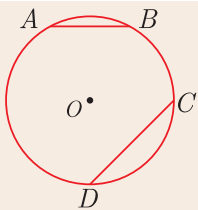

طول کمان

اندازه یک کمان را نباید با طول آن کمان اشتباه کرد!

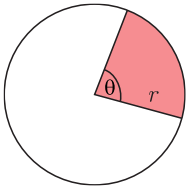
در دایره (O, R) دو وتر $AB = R$ و $CD = \sqrt{2}R$ رسم شده‌اند. مجموع اندازه دو کمان BC و AD کدام است؟

- (۱) ۲۱۰
- (۲) ۱۵۰
- (۳) ۱۸۰
- (۴) ۲۴۰

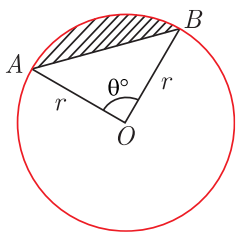
قطاع

قسمتی از دایره که بین دو شعاع از دایره محدود شده است.

قطعه

قسمتی از دایره که به کمان و وتر نظیرش محدود شده است.

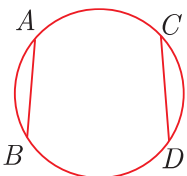
مساحت قطعه رنگی در شکل مقابل چقدر است؟

- (۱) $8\left(\frac{\pi}{3} - 1\right)$
- (۲) $2\left(\frac{\pi}{3} - 1\right)$
- (۳) $4\left(\frac{\pi}{3} - 1\right)$
- (۴) $2\left(\frac{\pi}{6} - 1\right)$

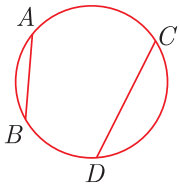
خواص وترهای دایره

در هر دایره کمان‌های نظیر وترهای مساوی با یکدیگر برابرند و برعکس.

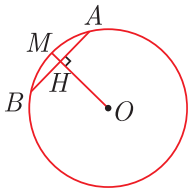

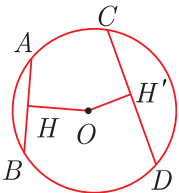
در هر دایره اگر دو وتر نامساوی باشند، کمان نظیر وتر بزرگتر، بزرگتر است و برعکس.

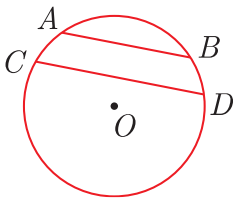
در هر دایره قطر عمود بر یک وتر، آن وتر و کمان نظیرش را نصف می‌کند.

در هر دایره با دو وتر نامساوی، فاصله مرکز از وتر بزرگتر، کوچکتر از فاصله آن از وتر کوچکتر است و برعکس.

در هر دایره کمان‌های محصور بین دو وتر موازی، برابرند و برعکس.

فاصله مرکز دایره از دو وتر به طول‌های $AB = 2x + 9$ و $CD = 15 - x$ به ترتیب ۴ و ۵ واحد است. x چند مقدار طبیعی می‌تواند داشته باشد؟

۱۴ (۴)

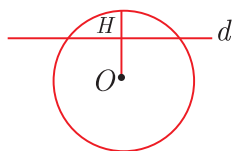
۱۲ (۳)

۱۱ (۲)

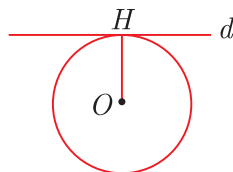
۱۰ (۱)

اوضاع نسبی خط و دایره

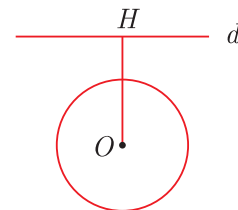
خط d و دایره $C(O, R)$ در یک صفحه نسبت به هم سه وضع دارند.

$OH < R$

$OH = R$

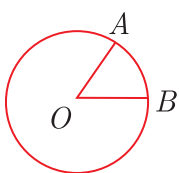
$OH > R$

خط مماس در نقطه تماس!!!

زاویه‌ها در دایره

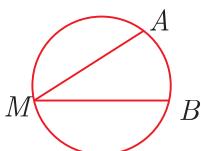
۱. زاویه مرکزی

زاویه‌ای که راس آن روی مرکز دایره و اضلاع آن شعاع‌هایی از دایره است.

۲. زاویه محاطی

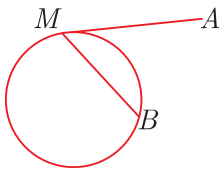
زاویه‌ای که راس آن روی محیط دایره و اضلاع آن وترهایی از دایره است.

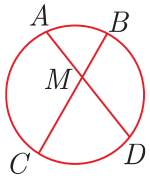

۳. زاویه ظلی

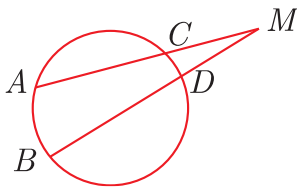
زاویه‌ای که راس آن روی محیط دایره و یک ضلعش وتر و دیگری بر دایره مماس است.

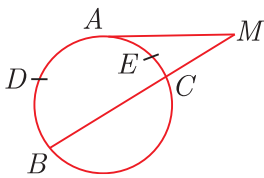
۴. زاویه حاصل از برخورد دو وتر درون دایره

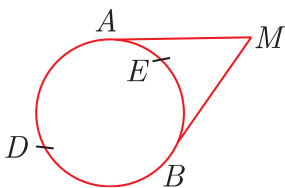
۵. زاویه حاصل از برخورد دو وتر خارج دایره

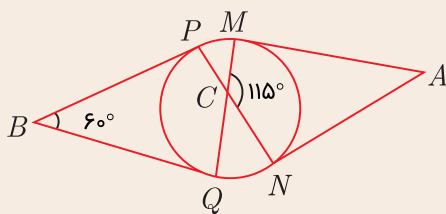
۶. زاویه بین مماس و قاطع بر دایره

۷. زاویه بین دو مماس بر دایره

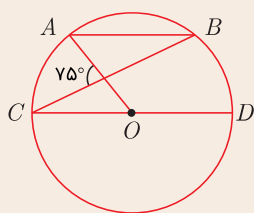
پاره‌خط‌های AM و AN و BP و BQ مطابق شکل زیر بر دایره مماس‌اند.

زاویه A چند درجه است؟ (ریاضی ۱۴۰۰ خارج)

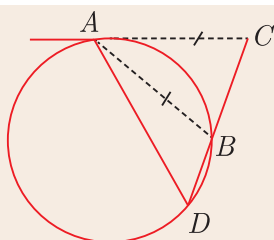
- ۶۰ (۱)
- ۶۵ (۲)
- ۷۰ (۳)
- ۷۵ (۴)

در دایره $C(O, R)$ داریم $AB \parallel CD$ اندازه کمان AB چند درجه است؟

- ۵۰ (۱)
- ۶۰ (۲)
- ۷۰ (۳)
- ۸۰ (۴)

در شکل زیر اندازه قطعه مماس AC برابر وتر AB است. الزاماً کدام برابری درست است؟ (ریاضی ۹۹)

- $BC = BA$ (۱)
- $BD = AC$ (۲)
- $BC = BD$ (۳)
- $DA = DC$ (۴)

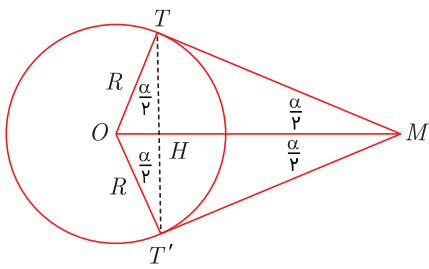
روابط طولی در دایره

مماس بر دایره :

اگر از نقطه M خارج دایره دو مماس بر آن رسم کنیم آن گاه

وضعیت دو دایره و مماس مشترک‌ها

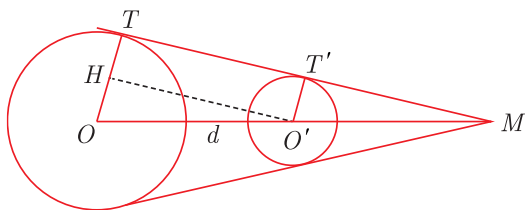

تعداد م.م داخلی	تعداد م.م خارجی	شرط	شکل	وضعیت نسبی
				متخارج
				مماس خارج
				مقاطع
				مماس داخل
				متداخل

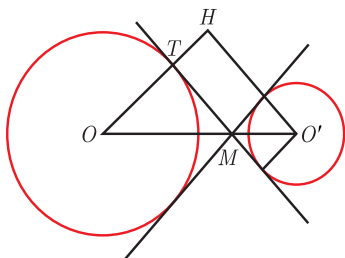
اندازه مماس مشترک و زاویه بین آن‌ها

۱. مماس مشترک خارجی:

طول مماس مشترک خارجی دو دایره در حالتی که مماس بیرونی هستند _____ .

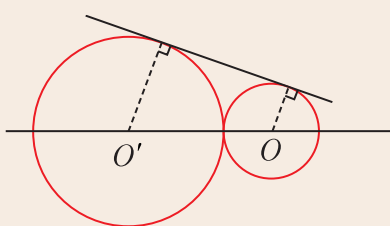
۲. مماس مشترک داخلی:

✓= دو دایره به شعاع‌های ۹ و ۴ واحد مماس بر هم هستند. دایره‌ای به قطر OO' با

مماس مشترک خارجی در نقطه تماس M مشترک است. فاصله M از نقطه تماس

دو دایره کدام است؟ (ریاضی ۹۸ خارج)

۶ (۱)   ۶٫۵ (۲)

۷ (۳)   ۷٫۵ (۴)

✓= از نقطه M واقع در خارج دایره‌ای به شعاع ۴ واحد، دو مماس MA و MB بر دایره رسم شده است. اگر فاصله نقطه M تا

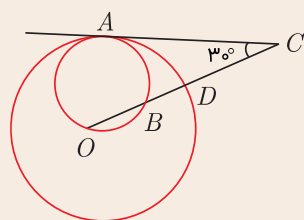
نزدیکترین نقاط دایره $(\sqrt{2} - 1)$ باشد، فاصله مرکز دایره از وتر AB کدام است؟ (ریاضی ۸۸)

۱) $\sqrt{2}$ ۲) ۳   ۳) $2\sqrt{2}$ ۴) ۲

✓= در شکل زیر پاره خط AC و دایره کوچک، در نقطه A بر دایره بزرگ به

شعاع ۶ و مرکز O واقع بر محیط دایره کوچک مماس‌اند. طول پاره خط BD

کدام است؟ (ریاضی ۱۴۰۰ خارج)

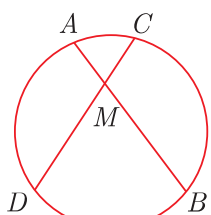

۴ (۱)   ۳ (۲)

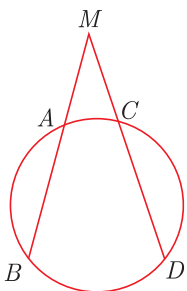
$\sqrt{6}$ (۳)   ۲ (۴)

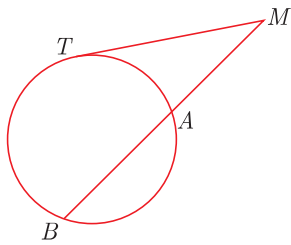
رابطه طولی در دایره

اگر دو وتر دل‌خواه AB و CD در نقطه M داخل دایره (O, R) متقاطع باشند، داریم:

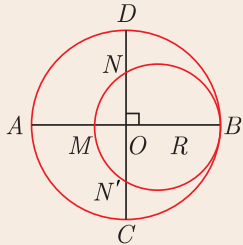
اگر دو وتر دل‌خواه AB و CD در نقطه M بیرون دایره (O, R) متقاطع باشند، داریم:

اگر از نقطه M خارج دایره $C(O, R)$ مماس و قاطعی بر دایره رسم کنیم، داریم:

در شکل مقابل، دو دایره بر هم مماس و قطرهای AB و CD از دایره بزرگتر بر هم عمود هستند.

اگر $AM = 16$ و $DN = 10$ باشد، شعاع دایره کوچکتر کدام است؟ (ریاضی ۱۴۰۰ خارج)

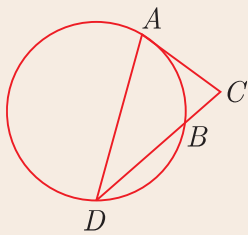
۱۲ (۱)

۱۶ (۲)

۱۷ (۳)

۲۵ (۴)

در شکل مقابل، پاره خط AC بر دایره مماس است. اگر $\frac{CA}{CB} = \sqrt{3}$ ، آن گاه نسبت

کدام است؟ (ریاضی ۱۴۰۰)

$\sqrt{3}$ (۲)

$\sqrt{2}$ (۱)

۳ (۴)

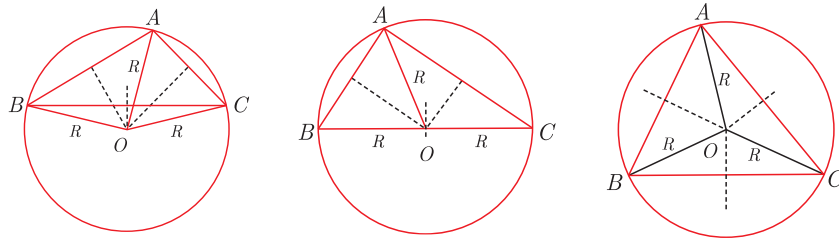
۲ (۳)

چندضلعی‌های محیطی و محاطی

دایره محیطی مثلث

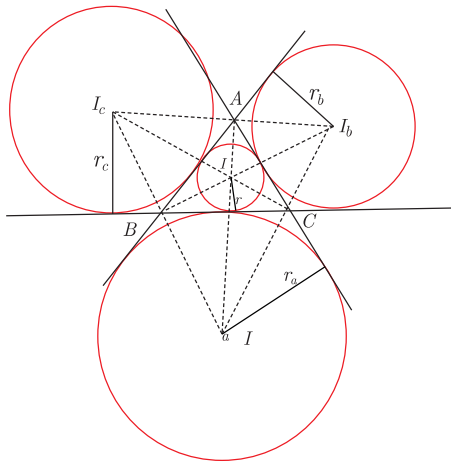
دایره‌ای است که از سه رأس مثلث می‌گذرد. مرکز آن محل برخورد عمودمنصف‌ها می‌باشد:

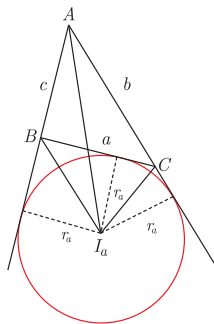
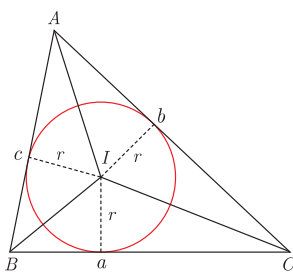
شعاع دایره محیطی مثلث

دایره محاطی داخلی و خارجی مثلث

دایره‌ای است که بر اضلاع مثلث یا امتداد آن‌ها مماس است، هر مثلث دارای یک دایره محاطی داخلی است، که مرکز آن محل برخورد نیمسازهای داخلی و دارای سه دایره محاطی خارجی است که مرکز آن محل هم‌رسی دو نیمساز خارجی و نیمساز داخلی رأس سوم است.

شعاع دایره محاطی مثلث

شعاع دایره محاطی داخلی مثلث قائم الزاویه

شعاع دایره محاطی و محیطی مثلث متساوی الاضلاع

✓= در مثلث قائم‌الزاویه‌ای، طول یک ضلع قائم ۸ و شعاع دایره محاطی داخلی آن ۳ واحد است. اندازه وتر این مثلث کدام است؟ (ریاضی ۹۶ خارج)

۱۸ (۴)

۱۷ (۳)

۱۶ (۲)

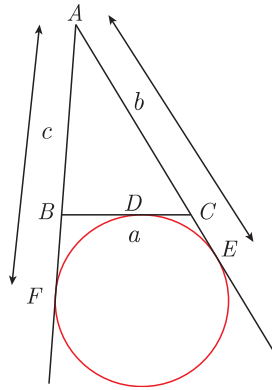
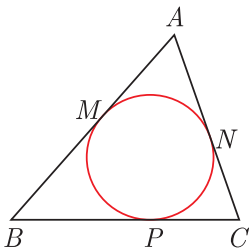
۱۵ (۱)

✓= در مثلث متساوی‌الاضلاع ABC به طول ضلع a ، اگر O مرکز دایره محاطی داخلی مثلث و O' مرکز دایره محاطی خارجی مثلث باشد، اندازه OO' چند برابر $a\sqrt{3}$ است؟

 $\frac{8}{3}$ (۴) $\frac{1}{3}$ (۳) $\frac{2}{3}$ (۲) $\frac{4}{3}$ (۱)

روابط مربوط به شعاع دایره‌های محاطی داخلی و خارجی

محاسبه فاصله رئوس مثلث تا نقاط تماس دایره محاطی با اضلاع نظیر:

✓= در مثلث ABC با اضلاع $AB = 5$ و $AC = 7$ و $BC = 8$ ، نیمساز داخلی زاویه A نیمسازهای زاویه داخلی و خارجی B را در O و O' قطع می‌کند. اندازه تصویر قائم OO' روی BC کدام است؟ (ریاضی ۹۸ خارج)

۲/۵ (۴)

۲ (۳)

۱/۵ (۲)

۱ (۱)

✓= دایره محاطی داخلی یک مثلث به طول اضلاع ۸ و ۹ و ۱۳، در نقطه تماس، کوچکترین ضلع را به دو قطعه تقسیم می‌کند، نسبت آن دو قطعه کدام است؟ (ریاضی ۸۶ خارج)

 $\frac{2}{3}$ (۴) $\frac{3}{7}$ (۳) $\frac{2}{5}$ (۲) $\frac{1}{3}$ (۱)

چندضلعی محاطی

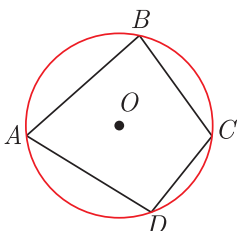
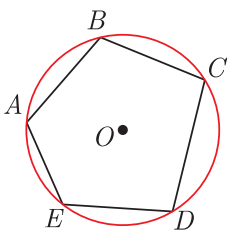
چندضلعی است که همه رأس هایش روی یک دایره باشند.

نقطه O محل تلاقی عمود منصف‌های اضلاع است، بنابراین:

«شرط محاطی بودن یک چند ضلعی هم‌رسی عمودمنصف‌های اضلاع است.»

چهارضلعی محاطی

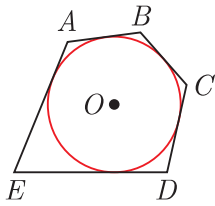
در هر چهارضلعی محاطی زوایای مقابل مکمل یکدیگرند و برعکس.

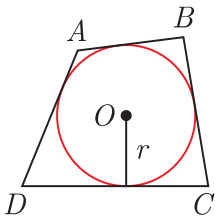

چندضلعی محیطی

چندضلعی است که همه اضلاعش بر یک دایره مماس باشند.
نقطه O محل تلاقی نیمسازهای زوایا است، بنابراین:
شرط محیطی بودن یک چندضلعی هم‌رسی نیمسازهای زوایای چندضلعی است.

چهارضلعی‌های محیطی

در هر چهارضلعی محیطی مجموع اضلاع روبه‌رو با یکدیگر برابر است.

مساحت هر چندضلعی محیطی برابر است با:

اشکال هندسی از نظر محاطی و محیطی بودن		
محیطی	محاطی	شکل هندسی
		مثلث
		متوازی الاضلاع
		مستطیل
		لوزی
		مربع
		کایت
		چندضلعی منتظم
		دوزنقه
		دوزنقه متساوی الساقین

شعاع دایره محاطی و محیطی چندضلعی منتظم

دوزنقه متساوی الساقین محیطی (بسیار مهم!!!)

✓= یک دوزنقه متساوی الساقین با طول قاعده‌های $\frac{9}{3}$ و ۸ بر دایره‌ای محیط شده است. فاصله دورترین نقاط دایره تا یک راس

قاعده بزرگ دوزنقه کدام است؟ (ریاضی ۹۹ خارج)

۷/۵ (۴)

۸ (۳)

۷ (۲)

۹ (۱)